

Konferencia Spoločnosti pre kresťansky orientovanú filozofiu na tému Výzvy naturalizmu

Teologická fakulta, Univerzita Karlova, 9. september 2018, Praha

9. septembra 2018 sa v Prahe na Teologickej fakulte Univerzity Karlovy uskutočnila v poradí už 22. konferencia spoločnosti, ktorá združuje predovšetkým učiteľov filozofie na Teologických fakultách ČR a SR. Konferenciu otvoril a účastníkov privítal rektor pražského arcibiskupského seminára P. Jan Kotas. V krátkom príhovore zdôraznil dôležitosť dialógu medzi filozofiou a teológiou.

Dopoludňajšiu sekciu moderoval David Svoboda, spoluautor prvého príspevku, ktorý predniesol Prokop Sousedík a venoval sa téme: „Chápanie matematiky v diele Tomáša Akvinského: realizmus či inštrumentalizmus?“

V ďalšom príspevku sa Mária Spišiaková zamerala na naturalistické vysvetlenia pôvodu náboženskej viery. Išlo o to, či „zjavená“ viera môže byť akosi podporená prirodzenou religiozitou či intuíciou. V minulosti kresťanská teológia oscilovala medzi extrémami uznávania dôležitej úlohy prirodzených foriem religiozity a opačnou pozíciou, keď sa na ne hľadelo ako na klamné či zavádzajúce. Niekedy sa vrodene štruktúry chápali ako podmienka možnosti prijatia božského zjavenia, inokedy sa zasa prejavovala nedôvera voči ľudským dispozíciám. Kognitívna veda náboženstva sa zameriava na vysvetlenie toho, ako ľudská myseľ nadobúda, vytvára a komunikuje náboženské myslenie prostredníctvom bežných kognitívnych schopností. Cieľom bolo posúdiť, nakoľko bežné kognitívne schopnosti podmieňujú či ovplyvňujú prežívanie kresťanskej viery.

Dopoludňajší blok príspevkov uzavrel Efrém Jindráček OP, ktorý v ňom skúmal prednosti a limity čisto prirodzenej metafyziky z tomistického pohľadu. V modernej a súčasnej filozofii sa hovorí o tzv. kresťanskej filozofii, ktorá sa zaoberá aj metafyzikou spojenou s témami vyplývajúcimi zo Zjavenia. Otázkou je, nakoľko je metodologicky legitímne, potrebné alebo dokonca nutné a zároveň filozoficky únosné vnášať zjavené tézy do prvej filozofie.

Po obedňajšej prestávke mal úvodný príspevok jeden zo zakladateľov a iniciátorov vzniku Spoločnosti pre kresťansky orientovanú filozofiu (pôvodný názov bol Združenie učiteľov na teologických fakultách ČR a SR) prof. Stanislav Sousedík. Hľadal v ňom odpoveď na otázku: „Čo veriaci kresťan očakáva od filozofie náboženstva?“ Vo svojich úvahách zdôraznil príspevok súčasnej analytickej filozofie náboženstva a navrhol konkrétne okruhy, ktorým by sa mohla a mala filozofia náboženstva venovať.

Nasledujúce príspevky sa venovali témam súvisiacim s evolučným vysvetlením sveta. Peter Mlynarčík uvažoval nad vzťahom evolucionizmu a prirodovedného obrazu sveta. Príspevok vychádzal z pozície metodického

naturalizmu a jeho cieľom bolo nájsť odpoveď na otázku vplyvu evolučnej teórie v podobe neodarvinizmu na predstavy o svete, prítomné v našej kultúre. Vyšli na povrch súvislosti fyzikalistických a biologických teórií pri vytváraní evolučného obrazu či obrazov sveta.

Radovan Šoltés predstavil evolučné základy morálnych matric našich politických a náboženských presvedčení podľa Jonathana Haidta. Haidt sa v rámci výskumu venoval problematike morálky z psychologického hľadiska, pričom jej vývoj chápal na pozadí evolučného a kultúrneho vývoja človeka. V tomto zmysle má morálka genetické a naratívne pozadie, je teda sčasti vrodená a sčasti získaná. Haidt hovorí o šiestich základných morálnych matriciach, ktorých aktivácia v nás vyvoláva isté emočné reakcie, prejavujúce sa v našom rozhodovaní a správaní. Kultúra, náboženstvo a politické presvedčenie môžu viac aktivovať niektoré z týchto matric a iné menej, čo môže viesť ku konfliktom pri strete názorov. Naše morálne matrice sú síce rovnaké, ale odlišne využívané. Autor sa pozastavil pri otázke, či je v tomto kontexte možné hovoriť o objektivite pri posudzovaní morálneho rozhodovania. Podľa Haidta áno.

A na záver sa Luboš Rojka zamýšľal nad evolučným stvorením ľudského vedomia v súvislosti s teóriou Pierra Teilharda de Chardin. Teilhard sa pokúšal vysvetliť fenomén človeka v kontexte evolučného vývoja života na Zemi. Prekvapoval ho fakt, že vedy nie sú schopné vhodne zapracovať človeka s jeho myslením do celkového vysvetlenia sveta. Preto začal jednoduchým opisom svojich pozorovaní, týkajúcich sa prebiehajúcich a minulých dejov vo vesmíre. Ako východisko pre vysvetlenie vzniku človeka použil fosílnu vykopávku z obdobia australopitekov až po moderného človeka *homo sapiens*, ktoré poskytujú náznaky toho, ako a kde sa objavila ľudská myseľ. Analýza štruktúry ich mozgov naznačuje totiž rozsah ich psychického života. Podľa Teilharda začína emergenciou samo-reflektujúcej psycho-energie – teda ľudského vedomia – nová éra v dejinách vesmíru, ktorá zohráva dôležitú úlohu pri hľadaní jeho celkového zmyslu. Teilhardove postrehy vyvolávajú mnohé filozofické a teologické otázky.

Večer sa členovia spoločnosti zišli, aby stanovili tému a termín konania nasledujúceho ročníka konferencie. Miestom konania bude Prešovská univerzita a témou „Filozofický kontext novomarxizmu“. Plánovaný termín konferencie je v dňoch 9. a 10. septembra 2019. Pozvaní sú všetci filozofi a teológovia, ktorých táto problematika zaujíma. Podrobnejšie informácie možno nájsť na stránke Spoločnosti: <http://krestanskafilozofia.eu/index.html>.

Mgr. Ing. Mária Spišiaková, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. BOX 173
814 99 Bratislava
maria.spisiakova@truni.sk